

Store Vejleådal løber næsten nord-syd. Den begynder i "naturen" i Porsemosen øst for Vridsløsemagle og slutter i "naturen" i Køge Bugt Strandpark efter adskillige kilometers løben spidsrod mellem parcel-, række- og kædehuskvarterer i omegnskommunerne Albertslund, Høje-Taastrup, Ishøj og Vallensbæk. Som en af hovedstadsområdet grønne kiler udgør den en nødvendig oase i forstædernes villalørken. Men en hårdt presset oase er det. Infrastrukturen skærer den over med 3 motorveje med to enorme trekantsudfletninger, 2 banelinier, 2 stærkt befærdede landeveje, 3 højspændingsledninger, og som om det ikke er nok, er dalen afgrænset af en motorvej på vestsiden. Kun allerlængst mod nord og syd kan man lade som om, støjen fra motorvejene er vindens susen eller havets brusen.

Yderligere er landskabet frisket op med en 35 meter høj kælkebakke og to kunstige søer, den kunstigt anlagte Køge Bugt Strandpark i den ene ende og den kun 25 årige Vestskov i den anden ende. Men det fungerer smukt som et stort rekreativt område, hvis værdi øges

enormt af netop de kunstigt skabte landskabselementer, som for ikke-specialisten ser ud som og virker som natur. Endvidere har Københavns Amt udført større restaureringsarbejder ved åen og naturpleje.

Store Vejleådal ligger hen som eng og mose. Levende hegn og smålunde vokser hist og her. Ridecentre og sportspladser ligger mange steder i periferien. På engarealerne ses flere steder græssende kvæg i sommerhalvåret.

Vejleåstisystemet fra Porsemosen til Køge Bugt giver mange muligheder for oplevelser. I den nordlige ende, øst for åen, ligger Vestskoven, som blev anlagt i 1967. Vest for åen ligger Ole Rømermuseet med udstillinger om blandt andet astronomiske emner. Den centrale del af ådalen domineres af det 35 meter høje Høeghsbjerg, der er bygget op af overskudsjord fra den voldsomme udbygning af Albertslund sidst i 60'erne. Der er en mangeløs udsigt fra toppen. På dette stræk er åen restaureret og ført tilbage til en mere naturlig tilstand med rigt dyre- og planteliv.

Den kunstigt gravede Tueholmsø skal regulere vandstanden i Store Vejleå, men fungerer samtidig som fiskevand og sø til sejlads. Den syd for liggende Vallensbæk Sø, ligeledes kunstigt skabt, lægger vandflade til vandskisport. Syd for søen ligger Vallensbæk og Tranegilde moser som de mest uberørte områder. Tranegilde landsby ligger på veststranden af ådalen. Man kan stadig ane stemningen i en uberørt landsby i 1800-tallet, men lyden fra motorvejen får illusionen til at briste. Nordvest for Tranegilde, mellem motorvejene, drives der stadig landbrug. Ådalen ender i strandene i Køge Bugt Strandpark. Dette spændende rekreative, kunstige kystlandskab blev skabt ved oppumpning af sand fra Køge Bugt i slutningen af 1970'erne. Her er rigt fugle- og planteliv, gode cykel- og vandrestier, 7 kilometer dejlige sandstrande og 5 havne. Og her løber Store Vejleå ud i bugten.

Den geologiske baggrund for Store Vejleå

En gang imellem graves der i ådalens bund i forbindelse med anlægsarbejder eller oprensning af åen. Så dukker der skaller af bl.a. hjertemusling, østersømusling og strandsnegl op. Det er muslinger, som lever i havet, men her findes man dem på land. Det hænger sammen med ådalens geologiske historie.

Under afsmeltningen af sidste istids (Weichsel istid) allersidste gletschere i det østlige Sjælland stod isranden i en periode et stykke nord og vest for den nuværende kyst i Køge Bugt. Smeltvandet strømmede bort fra isranden både som vandløb oven på isen og i tunnelsystemer under isen. Den lave dal blev udgravet af smeltvandet i tunnelerne. Da isen var forsvundet, opstod Store Vejleå. Umiddelbart efter, at isen var forsvundet fra Sjælland, var der stadig bundet så meget vand i ismasserne over det øvrige Skandinavien, at vandstanden i havet var ca. 120 meter lavere end i dag. St. Vejleå havde sit løb ud over sandfladerne og løb sammen med en enorm elv i bunden af Østersøen-Øresund sænkningen.

Enge i ådalen med det 35 meter høje, kunstige Høeghsberg i baggrunden.

Udsigt mod vest fra Høeghsbjerg.

Efterhånden som den sidste is smeltede væk, steg havet og nåede for ca. 7.000 år siden ind i ådalens nederste afsnit. For 5.500 år siden, i jægerstenalder, nåede havniveauet sit maximum, idet det i Vejleå området stod 3 meter højere end i dag. Med andre ord: Vejleådalen var en fjord. Det forklarer muslingeskallerne. Siden er hav-

stigningen afløst af en landhævning, der løftede området 3 meter op, så fjorden blev tørlagt og efterhånden blev til mose, som groede til og blev eng. Det er svært at fatte, når man cykler langs åen, men skallerne er vidner om historien.

St. Vejle Ådal Et grønt åndehul i Københavns forstæder

St. Vejle Ådal er en grøn kile som strækker sig igennem forstæderne til København. Dalen er skabt af smeltevandet fra isen som lå her i Danmark under istiden. Senere steg vandstanden i havne, og den yderste del af ådalen var i mange år en fjordarm.

I dag kan man cykle der af fint tilrettelagte stier, fordi landet har hævet sig.

Hvor:

Den centrale del af St. Vejle Ådal ligger mellem Taastrup og Albertslund. Her finder man Tueholmsø og det 35 meter høje Høeghsbjerg.

Koordinater:

Tueholmsø nær Høeghsbjerg.
55.642458
12.354641

Find flere steder på:
www.geus.dk/naturperler

GEUS

www.geus.dk

Tekst:

Geolog, naturvejleder Jørn Waneck